

***Medicijn voor een
stervende wereld.***

Psychoanalyse anders bekeken.

door Steven Vlaeyen

meer van dezelfde auteur

IN DIENST VAN DE VROUW
ANARCHIE EN DE ANDER
WOORDEN VAN EEN LEGE STOEL

ZO DIEP DE STERREN (poëzie)

SERVING THE WOMAN (iBook)
JACQUES LACAN: FATHER OF THE BUDDHA (iBook)
TWO TALES OF A SHAMAN (iBook)

en meer op mijn website

www.childcomehome.com

INLEIDING	1
1 MAÎTRE À MOI-MÊME: HET EGO	3
1.1 HET ZELF OVER DE DRIFT	3
1.2 TUSSEN FREUD EN BOEDDHA: HET EINDE VAN DE ANALYSE	7
1.3 DE MOEDER IS NIET GOED GENOEG. DE LOGICA VAN DEFENSIE.	9
1.4 PATHOLOGIEËN VAN DE JOUISSANCE	13
1.4.1 MIND EN PSYCHOSE	13
1.4.2 DEPERSONALISATIE EN PANIEK	17
1.5 DE MAÎTRE EN DE WERELD	19
1.5.1 IMPERIALISME	19
1.5.2 SEKSUELE VERDRUKKING	20
1.5.3 WETENSCHAP EN MIND: DE VRAAG NAAR DE CARTOGRAFIE ALS BURCHT	22
2 DE VADER ALS IK-IDEAAL	24
2.1 OEDIPUS EN SOCIALE ORDE	24
2.2 EFFICIËNT ZIJN	31
2.3 HYSTERIE EN BURN OUT: HET ONHOUBBARE VAN DE KWELLING.	33
2.4 IS DE WET CRIMINEEL ?	35
2.4.1 BOVEN DE MISDAAD VOLGENS DE MISDAAD: HET OPSTAPELEN VAN MISERIE.	35
2.4.2 IN HET HART VAN DE WETGEVER: MACHT.	39
3 SINTHOME EN RELIGIE	48
3.1 DE NAAM VAN DE VADER	48
3.1.1 DE FINALITEIT VAN DE KUUR VOLGENS LACAN	48
3.1.2 GODSDIENST EN DE PSYCHOANALYSE	51
3.2 DE TAO VAN DE MOEDER	54
3.2.1 DE FINALITEIT VAN DE KUUR BOEDDHISTISCH HERNOMEN	54
3.2.2 RELIGIE	56
3.3 SEKSE EN POLITIEK	60
4 ECO-VISUALISATIE: EEN KIND VAN DROMEN	63
4.1 FILOSOFIE	63
4.2 SJAMANISME EN ECOTHERAPIE	64
4.3 DIEPTEPSYCHOLOGIE EN ECO-VISUALISATIE	66

4.4 ECO-VISUALISATIE EN DE BOEDDHA	68
4.5 ECO-VISUALISATIE EN DE MAATSCHAPPIJ	69
4.6 ECO-VISUALISATIE EN DE TOEKOMST	71
<u>5 DE GENEZENDE COMMUNE</u>	<u>73</u>
5.1 MACHT AAN DE BASIS	73
5.2 ONDERWIJS	75
<u>6 SYNOPSIS</u>	<u>79</u>

Inleiding

Zo'n twintig jaar geleden lag ik naast een vriendin op bed, die een trance-reis voor mij aan het maken was. Toen de drums ophielden met klinken, vertelde ze me wat ze had gezien. Een vleermuis, hangend aan een tak, die zei: je moet het omgekeerd bekijken.

Het is pas nu, met dit werk, dat ik kan zeggen ik heb je begrepen mijnheer of mevrouw de vleermuis, ik heb mijn object van studie, de psychoanalyse, omgekeerd bekeken.

“Hoezo ?” zult u misschien vragen. Wel, dat hoop ik te illustreren doorheen dit werk, waarin we ons noodgedwongen moeten wagen aan de logica van deze dieptepsychologie. Dit heeft echter zijn reden en zijn beste bedoelingen. Net zoals men soms met een microscoop moet leren werken om bepaalde dingen te zien, laat een vertrouwd worden met de inzichten uit de Freudo-Lacaniaanse theorie ons toe dynamieken en wetmatigheden uit de wereld om ons heen zinvoller te onderscheiden en te analyseren.

Zo wordt psycho-analyse ook nog wereld-analyse.

Het is die stap en die wandeling die ik graag met de lezer wil maken. Ik neem daarbij, als u mij toestaat, uw hand in de mijne, en ga stap voor stap met u doorheen een kleurrijk landschap, het landschap van de wereld van vandaag. Ik ben niet veel meer in dat wandelen, dan een verhalenverteller, een soort van gids, die u achteraf weer kunt vergeten, zo u wil, of wiens uitleg u zich zo vaak als u wil nogmaals voor de geest kan halen.

Ik zal u vertellen over de aard van de mens, over de dynamiek van onze samenleving, over oorlog, anarchie en burchten. Ik zal het hebben over angsten en gedwongenheid, over individuele en collectieve verdediging, ik zal het hebben over psychosen, verlichting en muziek. Ik spreek met u over meditatie, over godsdienst, Oedipus en creativiteit. Ik heb het graag over de natuur, over vrijheid, over dominantie en politiek. Er is zoveel te ontmoeten doorheen onze wandeling, en ik sta te popelen om aan mijn uitleg te beginnen.

Ik zou zeggen, we gaan meteen op stap.

Hopelijk mag blijken dat de psychoanalyse, verre van een voorbijgestreefde en ouderwetse theorie te zijn die geen spijkers slaat, een mensbeeld brengt dat verhelderend en inzichtelijk kan zijn om onze activiteit en organisatie als mens en mensheid beter te begrijpen, te situeren en te kaderen, en dat zij de meest waardevolle gids kan zijn voor onze avonturen in de 21ste eeuw.

We stellen haar graag voor in een duet met enige eeuwenoude wijsheden uit het Verre Oosten, en een oeroude visie van een bezielde wereld vol potentie en magie.

1 Maître à moi-même: het ego

1.1 Het zelf over de drift

Laat ons beginnen bij het begin. Bij de diepste laag van ons wezen, onze kern en basis, die Freud de libido noemt. De libido is een psychisch proces dat zijn oorsprong vindt in het lichaam. Het is volgens Freud een kern zonder centrum, een oergeheel van driften die terug te brengen zijn tot de biologische functionaliteit. Lacan zal dit later de pulsie noemen, en het gebied van de driften noemt hij het Reële.

Het is belangrijk op te merken dat dit Reële zowel menselijk als niet-menselijk is. Het is vormloos kan men zeggen, er is nog geen beeld in aanwezig van de bron van deze seksuele impulsen. Die bron construeert het kind voor zichzelf in zijn vroege kindertijd, in wat Lacan schetst met de spiegelconstructie, en wat Freud het narcisme noemt.

Het nog zeer jonge kind zal leren, in wat we materieel dan wel psychologisch een spiegelbeweging kunnen noemen, zichzelf een vorm te geven, een beeld dat moet duidelijk maken wat de bron is van de driften die het ervaart.

Het zal iedereen duidelijk zijn dat we normaalgezien slechts een deel van ons lichaam waarnemen, en van waar onze gevoelens komen is al helemaal een raadsel. De jonge mens, en niet alleen de *jonge* mens, zal gewoonlijk gebruik maken van een beeld van zichzelf, dat het uit de spiegel haalt, om een oplossing te vinden voor het raadsel van zijn oorsprong en zijn 'zelf'.

Het gezicht, dat onzichtbaar is voor de ogen, het achterwerk, de rug, al deze delen zijn slechts waarneembaar langs de

noemt Lacan het ideaal-ik. Het is een ideaalbeeld. Het is vooral slechts een idee, omdat dit beeld van onszelf eigenlijk niet iets fysiek is dat we rond ons heen in de wereld waarnemen. Het is een beeld dat groeit in onze geest, en het zal blijken dat we ons misschien zelfs met de Boeddha de vraag kunnen stellen of onze geest niet groeit met dit beeld.

Het weten rond het lichaam en de beheersing die eruit voortvloeit, noemt Lacan het domein van het Imaginaire. Dit is wat boeddhisten doorgaans bedoelen met de mind. Het kind leert zijn eigen lichaam onderwerpen aan de hand van zijn ideaal-ik, zijn ego.

Het moet gezegd dat het ego en het narcisme ook voor Freud al de bron scheen te zijn van dat wat tijdens het verloop van de therapie de genezing tegenwerkte. Het ego, het idee van een afzonderlijk, isoleerbaar en stabiel zelf te zijn, bleek niet alleen verantwoordelijk voor de verdringen van de energieën die de patiënt zijn symptomen opleverden, maar bleek daarin hardnekkig en koppig in een poging deze onderdrukte emoties opnieuw vrij naar het bewustzijn te laten doorstromen, zodat zij konden geïntegreerd worden, en de persoon opnieuw vrij kon ademen, bevrijd van zijn remmingen.

Het Imaginaire heeft dus een zeer actieve verhouding tot het reële. Het is niet louter een kiekje, een foto van de drift, neen, het is een instantie die verhoopt de lichaamsenergieën te fixeren en te manipuleren.